

DZIENNIK URZĘDOWY WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 31 lipca 1953 r.

Nr 7

TREŚĆ

Dział I.

Poz.:

WYTYCZNE WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI I PRAKTYKI SĄDOWEJ

Str.

- 25 — Uchwała całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego zawierająca wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w przedmiocie stosowania przepisów art. 341 — 344 k. p. c. o natychmiastowej wykonalności wyroków 27

ZARZĄDZENIE

- 26 — Nr 48/53 Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 lipca 1953 r. w sprawie przekazania na makulaturę ksiąg odpisów i repertoriów protestów wekslowych 29

OBWIESZCZENIE

- 27 — o osobach ubezwłasnowolnionych. Lista Nr 4 (dokończenie) 30

Dział I

25

UCHWAŁA CAŁEJ IZBY CYWILNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO zawierająca wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej.

Sąd Najwyższy w składzie: Przewodniczący: Zastępca Pierwszego Prezesa S. N. M. Tomzik, p. o. Prezes S. N. W. Święcicki, Sędziowie M. Rudowski, dr B. Dobrzański, M. Grudziński, dr S. Szer, dr J. Marowski, dr J. Jodłowski (sprawozdawca), dr S. Gronowski, Z. Wiszniewski, S. Gross, J. Kamiński, dr Z. Resich, dr H. Kubasiewicz, przy udziale protokolanta Sędziego Sądu Powiatowego Z. Kołodziejowej i w obecności Zastępcy Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej H. Podlaskiego

na posiedzeniu w dniu 30 marca 1953 r. rozpoznał w trybie art. 24 § 1 prawa o ustroju sądów powszechnych wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o ustalenie przez Sąd Najwyższy wytycznych wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w przedmiocie stosowania przepisów art. 341 — 344 k. p. c. o natychmiastowej wykonalności wyroków w sprawach o należność za pracę.

Po wysłuchaniu sprawozdania Sędziego Sprawozdawcy oraz wniosków Zastępcy Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Sąd Najwyższy ustalił następujące wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w przedmiocie stosowania przepisów art. 341 — 344 k. p. c. o natychmiastowej wykonalności wyroków w sprawach o należność za pracę:

Ustawodawstwo pracy Polski Ludowej szeroko urzeczywistnia konstytucyjne prawo obywateli do pracy, to jest „prawo do zatrudnienia za wynagrodzeniem według ilości i jakości pracy” (art. 58 Konstytucji).

Wśród przepisów zapewniających skuteczną realizację prawa pracownika do wynagrodzenia za pracę istotne znaczenie mają przepisy, dotyczące rygoru natychmiastowej wykonalności wyroków zasadzających należność za pracę. Treść powyższych przepisów wskazuje dobitnie na to, jak dużą wagę przypisuje ustawodawca Polski Ludowej zagwarantowaniu pracownikom szybkiej realizacji ich należności za pracę, skoro w odniesieniu do tej kategorii roszczeń czyni odstępstwo nawet od zasady niedopuszczalności natychmiastowej wykonalności wyroków w sprawach przeciwko Skarbowi Państwa lub innym podmiotom podlegającym arbitrażowi gospodarczemu.

Przy stosowaniu przepisów, dotyczących natychmiastowej wykonalności wyroków (art. 341 — 344 k. p. c.) w sprawach o należność za pracę, daje się zaobserwować w orzecznictwie sądów, zarówno I instancji, jak rewizyjnych, nie wyłączając Sądu Najwyższego, szereg rozbieżności i wątpliwości. Różnorodność judykatury wywołały zwłaszcza kwestie, jakie na-

leżności podpadają pod pojęcie „należności za pracę” (względnie „wynagrodzenia za pracę”) w rozumieniu art. 341 § 1 i 343 § 2 k. p. c., czy sąd może zabezpieczyć na podstawie art. 342 k. p. c. natychmiastową wykonalność wyroku zasadzającego należność za pracę, czy o zabezpieczeniu takim — o ile jest dopuszczalne — sąd ma orzekać w samym wyroku, czy też może udzielić go później w oddzielnym postanowieniu, wreszcie czy na postanowienie o zabezpieczeniu natychmiastowej wykonalności wyroku oraz na nieudzielenie przez sąd takiego zabezpieczenia służy zażalenie.

Celem zapewnienia jednolitości orzecznictwa w kwestiach dotyczących natychmiastowej wykonalności wyroków zasadzających należności za pracę Sąd Najwyższy uchwalił, co następuje:

I. Na podstawie art. 341 § 1 i 343 k. p. c. sąd powinien nadać z urzędu rygor natychmiastowej wykonalności, jeżeli zasadza należność za pracę, przypadającą pracownikowi z tytułu stosunku pracy. Przywilej ten przyznany został dla zagwarantowania szybkiej realizacji praw pracownika do wynagrodzenia ze stosunku pracy; stosunek pracy jest bowiem powszechną formą prawną świadczenia pracy, stanowiącą podstawowe źródło utrzymania najszerzszych mas pracujących.

Art. art. 341 § 1 i 343 k. p. c. nie uzasadniają natomiast niewłaściwej praktyki niektórych sądów nadawania przez sąd z urzędu rygoru natychmiastowej wykonalności wyrokom zasadzającym należności za usługi świadczone w wykonaniu umowy o dzieło i umowy zlecenia oraz innych umów o świadczenie usług. W szczególności należy zaznaczyć — biorąc pod uwagę sprawy rozpoznawane przez sądy — że cyt. przepisy nie uzasadniają nadawania z urzędu rygoru natychmiastowej wykonalności wyrokom zasadzającym należności rzemieślników, artystów, buchalterów, techników i innych osób za wykonanie dzieła lub usługi zawodowe świadczone na innej podstawie niż stosunek pracy, należności zarządców i likwidatorów, jeśli nie wynikają one z umowy o pracę, a także należności pracowników przedsiębiorstwa za dodatkowe prace zlecone, oparte czy to na umowie zlecenia, czy też na umowie o dzieło.

Oczywiście zaopatrzenie wyroków zasadzających należności z wymienionych wyżej tytułów w rygor natychmiastowej wykonalności nie jest wyłączone, ale może mieć miejsce jedynie w oparciu o przepisy art. 341 § 2 i 3 k. p. c., a więc w przypadkach w przepisach tych przewidzianych i nie z urzędu, lecz na wniosek powoda.

II. W związku z treścią art. art. 341 i 343 k. p. c. Sąd Najwyższy uważa za celowe wyjaśnić, jakie należności pra-

cowników ze stosunku pracy objęte są pojęciem „należności (wynagrodzenia) za pracę“. Obserwacja praktyki sądowej świadczy bowiem, iż wykładnia pojęcia „należności za pracę“ wykazuje rozbieżności.

Nie budzi wątpliwości, iż z mocy art. 341 § 1 i 343 § 2 k. p. c. rygor natychmiastowej wykonalności powinien być z urzędu nadawany przez sąd wyrokiem zasądzającym należność za pracę wykonaną faktycznie przez pracownika. Należnością tego typu jest przede wszystkim zaległe wynagrodzenie pracownika przypadające mu z mocy układu zbiorowego lub umowy indywidualnej. Dotyczy to nie tylko wynagrodzenia w wysokości stałej, lecz także wynagrodzenia akordowego oraz obliczonego w całości lub w części procentowo albo w wysokości całkowicie lub częściowo nie określonej, zależnej od wskazanych w umowie lub w układzie zbiorowym okoliczności. Przez wynagrodzenie za pracę, o jakim mowa, rozumieć należy przy tym nie tylko wynagrodzenie zasadnicze, lecz także wszelkie przewidziane umową, układem zbiorowym lub przepisem prawa dodatki, ryczałty (np. za dojazdy do pracy), jak również premie, jeżeli mają one charakter periodyczny i uzależnione są od określonych z góry warunków. O ile wynagrodzenie przypadające pracownikowi ma być uiszczone w całości lub częściowo w naturze, wówczas zarówno zasądzone świadczenie w naturze, jak i jego równoważność pieniężną uważać należy za należność za pracę w rozumieniu art. 341 § 1 i 343 k. p. c. Należnością za pracę wykonaną jest też należne pracownikowi wynagrodzenie za godziny nadliczbowe.

Nie traci charakteru wynagrodzenia za pracę należność z tytułu umowy o pracę za okres, w którym pracownik faktycznie pracy nie wykonywał z przyczyn dotyczących pracodawcy. Również należnością za pracę w rozumieniu art. 341 i 343 k. p. c. jest wynagrodzenie zasądzone za okres przerwy w pracy wynikłej z przyczyny dotyczącej pracownika, lecz przez niego nie zawnionej, a więc skutkiem choroby, wypadku, ciąży i porodu, powołania na ćwiczenia wojskowe lub z innych ważnych przyczyn (art. 19 i 20 rozp. o umowie o pracę prac. umysł., art. 458 i 459 k. z., art. 77 ustawy z dnia 4.II.1952 r. o powsz. obowiązku wojskowym, art. 16 ustawy z dn. 2.VII.1924 r. o pracy młodocianych i kobiet). Wynagrodzenie za niewykorzystany urlop, o ile na skutek zakończenia stosunku pracy pracownik nie może go już wykorzystać, stanowi również należność za pracę. Podobnie wynagrodzenie zasądzone pracownikowi na podstawie art. 20 rozp. o umowie o pracę rob. i art. 39 rozp. o prac. umysł. uważać należy za należność za pracę w rozumieniu art. 341 § 1 i 343 § 1 i 2 k. p. c.

Nie podpadają natomiast pod pojęcie należności (wynagrodzenia) za pracę w rozumieniu powyższych przepisów takie należności pracownika jak np. z tytułu odszkodowania za szkody poniesione wskutek nieszczęśliwego wypadku przy pracy (art. 196 ustawy o ubezp. społ.), wskutek nieubezpieczenia pracownika przez pracodawcę (art. 232 cyt. ustawy), wskutek niewydanania pracownikowi świadectwa pracy, dalej roszczenie o zwrot kaucji pracowniczej, o świadczenia emerytalne, których dochodzenie należy do drogi sądowej itp.

Jeżeli chodzi o roszczenie rodziny zmarłego pracownika przeciwko pracodawcy, z przywileju natychmiastowej wykonalności korzystać mogą tylko te należności, które przysługiwały zmarłemu pracownikowi za pracę i przeszły w drodze spadku na jego spadkobierców, o ile należności te zaliczają się do rzędu tych, do których stosują się art. 341 § 1 i 343 § 2 k. p. c. Natomiast należności przypadające z mocy ustawy, układu zbiorowego lub umowy rodzinie zmarłego pracownika w związku z jego śmiercią, ale nie z tytułu praw spadkowych (np. odprawa pośmiertna z mocy art. 42 rozp. o rob. i art. 42 rozp. o prac. umysł.), nie mogą być zaliczone do „należności za pracę“ w rozumieniu art. 341 § 1 i 343 § 2 k. p. c.

III. Najwięcej rozbieżności w praktyce sądowej powstało na tle kwestii, czy sąd, nadając rygor natychmiastowej wykonalności wyrokowi zasądzającemu należność za pracę, może uzależnić natychmiastową wykonalność wyroku od złożenia przez powoda stosownego zabezpieczenia (art. 342 § 1), w szczególności, czy może nakazać wstrzymanie wydania powodowi sum pieniężnych po ich wyegzekwowaniu (art. 342 § 2 k. p. c.).

Treść art. 342 k. p. c. nie daje podstawy do wyłączenia stosowania tego przepisu wtedy, gdy rygor natychmiastowej

wykonalności nadawany jest z urzędu na mocy art. 341 § 1 k. p. c. Nie dają do tego również podstawy §§ 1 i 2 art. 343 k. p. c. Z uwagi jednak na to, że należności za pracę są uprzywilejowane w ustawodawstwie Polski Ludowej, uzależnienie natychmiastowej wykonalności wyroku od zabezpieczenia przewidzianego w art. 342 k. p. c. może mieć miejsce tylko wówczas, gdy w sposób szczególnie przemawia za tym wzgląd na ochronę własności społecznej. Jeżeli więc w sprawie o należność za pracę pozwanym jest podmiot, którego mienie stanowi własność społeczną (Skarb Państwa, przedsiębiorstwo lub instytucja państwowa, spółdzielnia, organizacja albo instytucja społeczna), sąd może zabezpieczyć natychmiastową wykonalność wyroku, gdy uzasadnia to wysokość zasądzonego roszczenia lub skomplikowany charakter zagadnień wiążących się z rozstrzygnięciem.

W każdym jednak razie zastosowanie art. 342 k. p. c. nie powinno mieć miejsca, o ile uzależnienie natychmiastowej wykonalności wyroku od zabezpieczenia uniemożliwiałoby powodowi szybkie uzyskanie środków, niezbędnych na pokrycie bieżących potrzeb utrzymania. W tym celu konieczne jest wyjaśnienie przez sąd przed wydaniem wyroku okoliczności, dotyczących sytuacji majątkowej, zarobkowej i rodzinnej powoda, od których zależy ocena, czy wzgl. w jakim zakresie zasądzona należność przeznaczona będzie na zaspokojenie potrzeb, o których wyżej mowa.

Doświadczenie życiowe wskazuje, że takie przeznaczenie ma z reguły należność za pracę w wysokości odpowiadającej wynagrodzeniu za okres jednego miesiąca. Sądy nie powinny więc zabezpieczać natychmiastowej wykonalności wyroku w granicach jednomiesięcznego uposażenia powoda. Mogłoby to mieć miejsce jedynie wówczas, gdyby zabezpieczenie również w tym zakresie nie utrudniało powodowi zaspokojenia niezbędnych potrzeb utrzymania, np. gdy pracownik pobierający stosunkowo wysokie do swych potrzeb wynagrodzenie za pracę dochodzi tylko niewypłaconej mu spornej różnicy wynagrodzenia, odszkodowania za niewykorzystany urlop lub wynagrodzenia za godziny nadliczbowe.

Należy poza tym podkreślić, że przepis art. 342 k. p. c. nie upoważnia sądu do wstrzymania lub zawieszenia natychmiastowej wykonalności wyroku. Spośród wymienionych w art. 342 k. p. c. środków zabezpieczenia, gdy chodzi o należność za pracę, za właściwe uważać należy jedynie wstrzymanie sprzedaży zajętych ruchomości lub wstrzymanie wydania powodowi wyegzekwowanej należności. Jeśli chodzi o pozwanego, w stosunku do którego egzekucja nie jest dopuszczalna (art. 584 k. p. c. i art. 31 dekretu z dn. 26.X.1950 r. o przedsiębiorstwach państwowych Dz. U. poz. 439), sąd uznając uzależnienie natychmiastowej wykonalności od zabezpieczenia za konieczne, nada wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności z tym, że całość lub część zasądzonej sumy powinna być złożona do depozytu sądowego.

IV. Zabezpieczenie przewidziane w art. 342 k. p. c. jest częścią składową postanowienia o nadaniu wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności, a w związku z tym orzeczone być może z urzędu i tylko w wyroku. Niewłaściwa jest przeto praktyka tych sądów, które postanowienie w powyższym przedmiocie wydają oddzielnie po wydaniu wyroku.

Praktyka ta stała się źródłem wątpliwości w kwestii, czy postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia podlega skarżeniu. Skoro zabezpieczenie z art. 342 k. p. c. lub nadanie rygoru bez zabezpieczenia stanowi integralną część orzeczenia w kwestii natychmiastowej wykonalności wyroku, uważać należy, że przepis art. 391 § 1 p. 3 uzasadnia dopuszczalność zażalenia na postanowienie w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia lub na nieudzielenie takiego zabezpieczenia^{*)}. Zażalenie takie może być bądź to objęte zażaleniem na postanowienie o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności, gdy sąd nie udzieli zabezpieczenia, bądź też wniesione oddzielnie, gdyż sąd zabezpieczył wykonalność wyroku.

W przypadku złożenia przez pozwanego zażalenia na odmowę zabezpieczenia, sąd I instancji może wstrzymać wydanie powodowi zasądzonych sum albo sprzedaż zajętych

^{*)} Co do zażalenia na postanowienie w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia, to wyraźnie stwierdza dopuszczalność takiego zażalenia art. 1 p. 27 dekretu z dn. 23 kwietnia 1953 r. Dz. U. P. R. L. nr 23, poz. 90, który wszedł w życie po uchwaleniu niniejszych wytycznych.

27

O B W I E S Z C Z E N I E
o osobach ubezwłasnowolnionych.
 Lista Nr 4 (dokończenie)
 a) ubezwłasnowolnieni całkowicie:

Nazwisko i imię	data i miejsce urodzenia	imiona rodziców i nazwisko rodowe matki
Potulański Jan	16 grudnia 1903 r. w Staszowie	Wincenty i Stanisława Gołda
Pytlik Jan	9 sierpnia 1910 r. w Cieżkowicach	
Rudnicka Janina z d. Nadolska		
Sitek Józef	9 marca 1894 r. w Grabowie	Jan i Biblianna Grondeberek
Skorczyk Franciszka	26 lutego 1919 r.	Jan i Katarzyna
Sobczyk Agnieszka	17 stycznia 1912 r. w Załężu	Maks i Berta
Spychalska Helena	22 kwietnia 1913 r. w Warszawie	
Stefański Władysław	23 listopada 1901 r. w Będzinie	Józef i Marianna
Szpila Adam	3 grudnia 1911 r. w Żońcu	Gabriel i Józefa
Szarecki Jan	16 czerwca 1906 r. w Mołodowie	Stanisław i Helena
Szymanek Antonina	29 maja 1903 r.	
Stasz Anna	20 lipca 1907 r. w Chorzowie	Jan i Maria
Wawrzyniak Zygmunt	16 kwietnia 1926 r. w Brzezinach	Józef i Wanda Hes
Widot Władysława	14 grudnia 1905 r.	Stanisław i Józefa Piotrowska
Wieczerycki Jan	3 czerwca 1894 r.	
Wróbel Bonifacy	5 czerwca 1904 r. w Czeladzi	Franciszek i Waleria Wieczerek
Tabaszewska Julianna	11 maja 1878 r. w Konecku	Stanisław i Marianna
Tabcza Waldemar	17 marca 1934 r. w Warszawie	Jan i Bronisława

b) Ubezwłasnowolnieni częściowo:

Nazwisko i imię	data i miejsce urodzenia	imiona rodziców i nazwisko rodowe matki
Czepok Małgorzata	28 kwietnia 1923 r. w Raciborzu	Teodor i Joanna Kies
Ciuba Franciszek	2 września 1911 r. w Kaszowie	
Czarnecki Władysław	1903 r.	Jan i Franciszka
Dworniczek Maria	19 listopada 1919 r.	
Fajkowska Anna	27 lipca 1895 r.	
Fika Antoni	10 czerwca 1933 r.	Wiktor i Maria Bąk
Hocekier Julia	11 stycznia 1913 r. w Leszczynie	Jan i Aniela
Jezierski Zdzisław	10 lutego 1927 r. w Gruszcze Małej	Józef i Stefania
Jura Eugeniusz Henryk	6 lipca 1923 r. w Niemcach	Karol i Stanisława Kręska
Kapcia Jan	1 czerwca 1923 r. w Dojazdowie	
Kaszuba Eryk	9 kwietnia 1909 r. w Swiniowicach	Antoni i Ewa Kaluza
Ktusak Zofia	21 kwietnia 1882 r. w Wieprzu	
Koldra Paweł	15 stycznia 1871 r. w Kowalach	Paweł i Marianna
Markiewicz Walentyna	14 lutego 1933 r.	Franciszek i Celestyna
Milka Marianna	8 grudnia 1924 r. w Jaroszewicach	Maciej i Maria
Napierała Władysława	23 kwietnia 1922 r. w Wojnowicach	Franciszek i Maria Gruszczyńska
Nylec Leontyna	1 marca 1925 r. w Olyce (ZSRR)	Józef i Bronisława
Ochman Jan	30 sierpnia 1903 r. w Nowych Hajdukach	Piotr i Franciszka
Orzechowski Hubert Jan	8 lipca 1918 r.	Stanisław i Anna Orzechowska
Pelczar Stefania	6 lutego 1901 r. w Chyrowie	Michał i Maria
Polok Wiktor	2 sierpnia 1909 r. w Szczekowicach	Jan i Wiktoria
Rogala Franciszek	3 kwietnia 1925 r. w Przewrotnym	
Sikorski Władysław	5 marca 1897 r. w Piotrkowie	Jan i Franciszka Ulcyfer
Szyndlar Antonina	4 września 1914 r.	
Tyburcza Józef	2 listopada 1909 r. w Biłce Szlacheckiej	Walerian i Katarzyna
Walczka Aleksy	7 kwietnia 1907 r. w Studzionce	
Wodzianańska Joanna Anna	26 czerwca 1922 r. w Krakowie	
Zieliński Daniel	25 stycznia 1926 r. w Grodzonowie	Stanisław i Eleonora

c) Uchylenie ubezwłasnowolnienia:

Nazwisko i imię	data i miejsce urodzenia	imiona rodziców i nazwisko rodowe matki
Jadaś Józef	17 lutego 1873 r. w Sobowie	Walenty i Małgorzata Ziolo
Janowski Czesław Piotr	6 kwietnia 1925 r.	Andrzej i Florentyna

Tłoczono z polecenia Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Zakłady Graficzne i Wydawnicze Dom Słowa Polskiego. Zam. 3718/C z dn. 20.VII.53 r. Druk ukończono w lipcu 1953 r.
 Nakład 2.750 + 50. 4-B-18484